

LIIDU SISEPOLIITIKA PEADIREKTORAAT
POLIITIKAOSAKOND B: STRUKTUURI- JA
ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA

KULTUUR JA HARIDUS

ÕPETAJAKOOLITUS
ALGKOOLIÕPETAJATE KOOLITAMISE
SEIS JA VÄLJAVAATED EUROOPAS

UURIMUS

Lühikokkuvõte

Käesolev uurimus annab Euroopa Parlamendi kultuuri- ja hariduskomisjonile teavet Euroopa algkooliõpetajate taseme kohta. Selles hinnatakse õpetajate põhikoolituse olukorda, nende toetamist karjääri alustamisel (mentorlus) ja nende pidevat kutsealast enesearendamist Euroopas õpetaja ja õpetajate koolitaja seisukohast. Me kirjeldame, kuidas need tervikliku õpetajakoolituse allsüsteemid aitavad õpetajatel klassi, kooli ja süsteemi tasandil tekkivaid probleeme lahendada. Aruandes antakse ülevaade kõnealuses valdkonnas varasemate soovituste põhjal läbiviidud reformidest. Uurimuse lõpus esitatakse soovitused, kuidas õpetajakoolituse kaudu õpetamise kvaliteeti veelgi tõsta.

Käesolev dokument on koostatud Euroopa Parlamendi kultuuri- ja hariduskomisjoni tellimusel.

AUTORID

Panteia: Johan Bokdam, Inge van den Ende
Ockham IPS: Simon Broek

VASTUTAV ADMINISTRAATOR

Ana Maria Nogueira
Poliitikaosakond B: struktuuri- ja ühtekuuluvuspoliitika
Euroopa Parlament
B-1047 Brüssel
E-post: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

TOIMETAJA

Lyna Pärt

KEELEVERSIOONID

Originaal: EN
Tõlge: DE, FR

TEAVE VÄLJAANDJA KOHTA

Poliitikaosakonnaga saab ühendust võtta ning selle igakuist teabelehte on võimalik tellida aadressil: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Käsikiri valmis juulis 2014.
© Euroopa Liit, 2014

Dokument on internetis kättesaadav aadressil:
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

VASTUTUSE VÄLISTAMISE SÄTTED

Käesolevas dokumendis väljendatud arvamused kajastavad ainuüksi autorite seisukohti ega esinda tingimata Euroopa Parlamendi ametlikku seisukohta.

Teksti reprodutseerimine ja tõlkimine on lubatud mitteärielistel eesmärkidel, kui viidatakse allikale ja teavitatakse sellest eelnevalt väljaandjat ning saadetakse talle koopia.

KOKKUVÕTE

Uurimuse eesmärk

Õpetaja on kõige tähtsam õpilaste õppetöö kvaliteeti mõjutav koolisisene tegur. Käesolevas uurimuses järgitakse õpetajate kvaliteedi mitmetasandilist käsitust, mille kohaselt õpilaste õppetöö ja selle tulemuste jaoks on oluline õpetajate koolitus ja kutsealane areng.

Õpetajad kogevad väga erinevaid õppetöö ja selle tulemuslikkusega seotud probleeme, samuti ühiskonna kasvavaid nõudmisi hariduse tulemuslikkuse osas. Siit tuleneb vajadus õpetaja elukutset süsteemselt muuta, samuti vajadus panna rohkem rõhku õpetajate koolitusele ja täienduskoolitusele.

Käesoleva uurimuse põhiküsimused on järgmised: 1) kui suurel määral täidavad Euroopa praegused õpetajakoolituse süsteemid oma eesmärgi ning 2) kuidas võiks õpetajate põhikoolitus ja pidev täiendusõpe aidata õpetajatel praeguste ja tulevaste probleemidega toime tulla.

Uurimuses vaadeldakse, kuidas mõjutavad õpetajate kvaliteedi tõstmise riiklikud strateegiad õpetajakarjääri eri järke ja õpetajakoolitust tervikuna. Õpetajakoolituse võib jagada kolmeks järguks: õpetaja põhikoolitus, algaja õpetaja mentorlus ja pidev kutsealane enesearendamine.

Uurimuses tuginetakse ülevaatele kättesaadavast kirjandusest ja poliitikadokumentidest, intervjuudele ELi tasandi asjaomaste sidusrühmadega ning liikmesriikide olukorra põhjalikele analüüsidele, mille aluseks on intervjuud seitsme liikmesriigi (Austria, Iirimaa, Itaalia, Leedu, Madalmaade, Prantsusmaa ja Soome) kooliõpetajate, õpetajate koolitajate, põhikoolituse programmide juhtide, õpilaste ja valdkonnapoliitika kujundajatega.

Järeldused

Järeldused on jagatud kolme rühma. Esimese rühma moodustavad ELi tasandil toimuvate arengutega seotud järeldused.

- Euroopa tasandil omistatakse õpetajakoolitusele suurt tähtsust ning leidub palju kasulikke uurimusi ja käsiraamatuid. Samas on raske hoomata nende otset praktilist mõju.
- Liikmesriikide reformide puhul järgitakse üldiselt ELi dokumentide soovitusi. Õpetajakoolitus on paljudes riikides oluline poliitiline prioriteet ja üldjuhul püütakse kujunenud probleemid reformidega lahendada.

Teine rühm järeldusi seondub probleemide ja reformidega.

- Klassitöö tasandi probleeme käsitletakse kõigis struktuurides (põhikoolitus, mentorlus ja enesearendamine). Samas keskenduvad valdkonnapoliitika reformid peamiselt põhikoolitusele ning vähemal määral mentorlusele ja enesearendamisele.
- Õpetajakoolituse poliitikas ei käsitleta peaaegu üldse kooli tasandi probleeme. Neid saaks tulemuslikumalt käsitleda muude valdkondade – töötingimuste ja koolikorralduse (vahendid) reformimise kaudu.
- Kogu süsteemi tasandi probleemidega tegeletakse seoses põhikoolituse reformimisega, kuid need seonduvad ka muude valdkondadega (töötingimused, rahastamisraamistikud, suhtumine õpetajatõesse).

Kolmas järeltuste rühm on seotud õpetajakoolituse struktuuride ja reformistrateegiatega.

- Reformide puhul keskendutakse enamasti põhikoolitusele. Kui leitakse, et põhikoolituse probleemid on lahendatud, saavad terviku muud osad rohkem tähelepanu. Harva, kui kogu õpetajakoolitust käsitletakse tervikuna, mille moodustavad põhikoolitus, mentorlus ja enesearendamine. Seetõttu toimub vähe eri struktuuride tegevuse kooskõlastamist (milline struktuur milliste probleemidega tegeleb).
- Vaadeldud riikide õpetajate põhikoolituse programmid on väga erinevad, sõltuvalt sellest, keda peetakse mingis riigis heaks õpetajaks. Sellega seoses põhjustavad kõik põhikoolituse reformid elavat poliitilist ja ühiskondlikku arutelu.
- Mentorlust on hakatud valdkonnapoliitikas senisest rohkem tähtsustama. Siiski ei ole selle käsitus paljudes riikides veel piisavalt arenenud.
- Pideva kutsealase enesearendamisega tegeletakse enamikus riikides. Üldjuhul puuduvad aga stiimulid karjäärirõusuga seotud enesearendamisprogrammides osalemiseks ning osalemist ei soodusta ka suhtumine üksikisiku tasandil.

Soovitused

Selle tagamiseks, et oleksid loodud õpetajakoolituse struktuurid, mis aitavad õpetajatel oma probleeme lahendada, võib anda mitmeid soovitusi.

1. soovitus (Euroopa, liikmesriigi ja kohaliku tasandi sidusrühmadele, koolidele ja õpetajatele): **käsitada õpetajakoolitust tervikuna, mille raames nii põhikoolitus, mentorlus kui ka enesearendamine aitavad õpetajatöös tekkivaid probleeme lahendada.** Seda arvestades soovitatakse järgmist:

- korraldada mentorlus ja enesearendamine pidevõppe põhimõttel ja terviku varasematele etappidele tuginedes;
- pakutava paremaks sidumiseks muuta põhikoolitus ja enesearendamine läbipaistvaks;
- avalikustada tööandjate ootused õpetajate pideva kutsealase arengu osas.

2. soovitus (liikmesriikide sidusrühmadele, koolidele ja õpetajatele): **arvestada reformide kavandamisel ja elluviimisel seniseid Euroopa tasandi saavutusi õpetajate koolitamisel.** Sellega seoses soovitatakse järgmist:

- konkreetsete teemade võtmisel mentorluse ja enesearendamise riikliku tegevuskavasse tugineda vastavale ELi tasandi kirjandusele;
- kasutada mentorluse ja enesearendamise riikliku, kohaliku ja kooli tasandi struktuuride arendamisel vastavaid dokumente.

3. soovitus (liikmesriigi ning kohaliku või kooli tasandi sidusrühmadele): **õpetajakoolituse reformid peavad olema kooskõlas koolikorralduse ja töötingimuste reformimisega. Lisaks peavad rahalised vahendid olema reformide teostamiseks piisavad.** Sellega seoses soovitatakse järgmist:

- toetada õpetajate õpet atraktiivsete koolitusvõimaluste pakkumisega;
- luua õppimiseks stiimulid – selleks tugevdada koolides personalihaldust ning siduda pidev enesearendamine õpetaja karjääriga;
- kohandada töötingimusi, koolikorraldust ja koolikultuuri, et tekitada mitmekesisemaid karjäärirõudeid, stimuleerida koolisisest vastastikust õppimist ja anda õpetajatele rohkem aega täita kooli arenguga seotud ülesandeid.

Tagada reformide elluviimisel valdkonnapoliitika eesmärkide täitmiseks piisavad rahalised vahendid.